

Thorvald Staunings tale ved Rigsdagens åbning

Taler

Thorvald Stauning
Statsminister

Dato

4. oktober 1938

Sted

Christiansborg

I Overensstemmelse med § 40 i Danmarks Riges Grundlov har Hans Majestæt Kongen ved Aabent Brev af 16. September indkaldt til en ordentlig Rigsdagssamling, der i Henhold til Kongens Bestemmelse skal aabnes i Dag. Ved Reskript af 3. Oktober har Hans Majestæt Kongen dernæst overdraget mig at aabne denne i Dag sammentrædende Rigsdag og at foranledige det i saa Henseende videre fornødne. Dette sker herved. I Kongens Navn erklærer jeg den ordentlige Rigsdagssamling for aabnet.

Forinden Rigsdagens to Ting konstituerer sig og begynder Arbejdet, skal jeg fremsætte nogle Bemærkninger om den øjeblikkelige Situation i og uden for vort Land og i Tilslutning dertil omtale nogle af de vigtigste Opgaver, som foreligger til Behandling i den kommende Tid.

De internationale Forhold har i længere Tid været meget urolige, og Forholdet mellem Tyskland og Tjekkoslavakiet har i nogen Tid foruroliget Verden. Danmark har naturligvis været henvist til at iværksætte rimelige Sikkerhedsforanstaltninger, og der har fra første Færd været Samarbejde og Forstaaelse imellem alle ansvarlige Faktorer.

Ved den Aftale, som nu er sluttet, maa Freden formentlig anses sikret, og dermed opfyldes et af alle Mennesker næret Ønske.

Danmark befinder sig i venskabeligt Forhold til alle Nationer og har hverken i politisk Henseende eller med Hensyn til Handelsforholdene Aarsag til Foruroligelse. Det maa fremdeles være Opgaven at bevare og styrke dette Forhold ved at vise en strengt upartisk Holdning over for Konflikter imellem andre Nationer.

Det maa i høj Grad beklages, at Folkenes Forbund ved den stedfundne Udvikling er svækket i en saadan Grad, at det ikke kan øve tilstrækkelig Indflydelse som mæglende eller fredsstiftende Organ, men deraf kan kun følge, at vi yder vort beskedne Bidrag til Opretholdelse og Styrkelse af den internationale Organisation, hvis Idealer stemmer med den danske Nations Ønsker og Interesser, og vi maa forvente, at den fremtidige Udvikling atter maa samle Nationerne om det betydningsfulde Arbejde for Sikring af Fred og Retfærdighed i Verden.

Den økonomiske Verdenstilstand er ikke undergaaet væsentlige Forandringer, siden de nye Principper for Verdenshandelen blev anlagt. De store Lande opretholder Kontrol og Regulering, og Handelsaftaler maa afsluttes for at sikre Landbrugserhvervet Adgang til Afsætning, og det er saaledes fremdeles nødvendigt at tilpasse dansk Produktion og Handel efter de Vilkaar, som forefindes.

Der er imidlertid trods de store Vanskeligheder sket en væsentlig Bedring i de økonomiske Forhold. Den store Prisstigning paa de Varer, der skal hjemføres fra Udlandet, er i Hovedsagen standset og efterfulgt af noget Prisfald. Landbrugsprodukternes Afsætningspris har holdt sig – om ikke tilfredsstillende højt, saa dog i en Højde, som har bidraget til betydelig Forbedring af Landbrugets Forrentningsevne, og endelig har dette Aar bragt en særdeles god Høst.

Nationens Økonomi er i Orden, og Danmarks Nationalbank har oparbejdet en Valutareserve, som er af særdeles stor Betydning til Sikring af Produktionens Behov.

Det stedfundne Prisfald paa de udenlandske Raastoffer og Hjelpestoffer giver Haab om Fremgang for forskellige Virksomheder, særlig for Byggeriet, der har saa stor Betydning for Beskæftigelsen, og hvis Verdensforholdene falder til Ro, maa der være Udsigt til Billiggørelse af Produktions-Kapital og dermed til Opgang i forskellige Erhverv og forøget Beskæftigelse.

Det danske Landbrug er trods den nævnte Bedring ikke ude over sine Vanskeligheder. Det vil formentlig fremdeles være nødvendigt at sikre dette Erhverv en vis Beskyttelse som i de forløbne Kriseaar og Støtteforanstaltninger af samme Art som hidtil – Sukkerordning, Kornlov m. v.

Spørgsmaalet om Gældssanering, som efter Landboorganisationernes Ønske er udsat, vil blive optaget til Behandling igen, naar Drøftelserne er til Ende.

For de sønderjyske Landbrugere vil det være af Interesse, at man paatænker en Forlængelse af Loven om Lempelser for visse Laan til sønderjyske Landbrugere m. fl.

Den forestaaende Rigsdagssamling vil imidlertid blive præget af to Opgaver, som i første Række paatrænger sig, nemlig Forslaget til Revision af Rigets Grundlov og Bestræbelser for at formindske Arbejdsløsheden ved forøget Beskæftigelse.

Forfatningssagen er som bekendt forberedt ved den ifølge Lov af 3. Februar 1937 nedsatte Kommission. Til den i Loven foreskrevne Tid har Kommissionen afgivet en Betænkning, og et Flertal i Kommissionen har indstillet et Forslag om Ændring af en Række Bestemmelser i Grundloven, særlig af saadanne, der angaar Valgretsalder, Valg af Rigsdag, Rigsdagens Sammensætning, Arbejdsmaaden for Rigsdagen o. s. v.

I Tilslutning til dette Forslag, som agtes fremsat for Rigsdagen, fremsætter Indenrigsministeren Forslag til Valglov afpasset efter de foreslaede Grundlovsbestemmelser, og Justitsministeren fremsætter Forslag til Lov om Ministres Ansvarlighed overensstemmende med det Lovforslag, der har været forelagt i Forfatningskommissionen.

Til den anden Opgave, Bekæmpelse af Arbejdsløsheden, maa man forvente, at de bestaaende Erhverv kan yde væsentlig Medvirken. Der er sket Henvendelse derom til de store Erhverv, Landbrug og Industri.

En væsentlig Forøgelse af Erhvervslivets Indsats vil kunne ventes gennem det offentliges Støtte til Byggeriet. Ved Loven om Boligbyggeri stilles i de kommende Aar 16 Mill. Kr. aarlig til Raadighed for Finansiering paa dette Omraade, og ved et i længere Tid forberedt Lovforslag er det Hensigten gennem en vis Tidsperiode at gennemføre en tiltrængt Sanering af usunde Bydele saavel i Hovedstaden som i andre af Landets Byer. Ogsaa anden Støtte til Fremme af Byggeri forberedes gennem et nedsat Udvalg. Endelig planlægges at yde Socialministeriets Medvirken og Støtte til Opførelse af Vandrehjem.

Under Forudsætning af Samarbejde med Landbrugserhvervet og Hedeselskabet

forbereder Socialministeriet Støtte til Udførelse af de haardt tiltrængte Læplantninger, ligesom Arbejder med Beplantning eller Kultivering af Hedearealer søges organiseret i stort Omfang.

Ved Siden af disse Foranstaltninger maa der imidlertid iværksættes forskellige offentlige Arbejder eller ydes Støtte til saadanne i et saadant Omfang, at der kan blive Beskæftigelse for et større Antal af de mange ufaglærte Arbejdere, som er uden Beskæftigelse.

Det er saaledes Hensigten igennem Kommunernes Laanefond at stille Midler til Raadighed for Kommunerne, formentlig et Beløb paa indtil 30 Mill. Kr., saaledes at planlagte Arbejder – Skoler, Aldersrenteboliger o. lign. – kan komme til Udførelse i den nærmeste Fremtid.

Dernæst har man foruden de offentlige Arbejder, som paa normal Maade er iværksat eller planlagt, forberedt en Række større Arbejder, som her skal nævnes:

Til forskellige planlagte Vejanlæg anslaaes 15 Mill. Kr.

Til Vejarbejder i Sønderjylland foreslaas anvendt ekstraordinært 2 Mill. Kr.

Til 30 Viaduktanlæg ved Jernbaneoverskæringer anslaaes anvendt 15 Mill. Kr.

Ved Anlæg af Færgeløje m. v. i Hirtshals og ved Indførelse af Privatbanen til

Hjørring Statsbanestation kan betydelige Arbejder iværksættes, og man paatænker, at 3 Mill. Kr. hertil skal udredes af Staten.

Anlægget af Aggersundbroen, der koster 2 Mill. Kr., kan iværksættes uden at kræve direkte Statstilskud, og endelig kan Ministeriet for offentlige Arbejder og andre Ministerier fremskynde forskellige Arbejder, der er anslaaet til en Sum af 10 Mill. Kr.

Man vil dernæst optage til Forberedelse og Udførelse, saa snart det er muligt, det store, af en Kommission udarbejdede Projekt om en Dæmning til Rømø. Dets Udførelse er anslaaet til en Sum af 8 200 000 Kr., hvoraf 5 300 000 Kr. angives at være Arbejds løn.

Ligeledes vil man forberede Iværksættelse af det store Inddæmningsarbejde i Kalvebodstrand, som foreslaaet af en Kommission. Dette Arbejde er anslaaet at koste 11 300 000 Kr., hvoraf 7 300 000 Kr. angives at være Arbejds løn. Om dette Projekt er der indledet Forhandlinger med Københavns Kommune og Københavns Havn, som formentlig kan deltage i Udgiften.

Det for Socialministeriet reservede Beløb af 40 Mill. Kr. til Iværksættelse af Arbejder for unge og langvarigt arbejdsløse tænkes forøget med 10 Mill. Kr., og foruden de før nævnte Arbejder, der tænkes optaget, vil man ogsaa systematisk søge gennemført Anlæg af Cyklestier og Gangstier ved Hovedvejene.

Paa Foranledning af den saakaldte Raastof-Kommission vil man udarbejde Forslag om Støtteforanstaltninger for en rationel Forbedring af de Forhold, hvorunder Landbruget opbevarer de hjemlige Gødningsstoffer, idet saadanne Forbedringer formentlig kan indskrænke Forbruget af de kunstige udenlandske

Frembringelser.

Ved den nævnte Række Arbejder i Forbindelse med Erhvervenes Indsats samt ved fortsat Udstykning af Jord vil der blive Anvendelse for en saa stor Del af de arbejdsløse, at man kan imødesee en væsentlig Bedring i Forholdene og samtidig bidrage til, at mange Arbejdere paa ny faar Adgang til Deltagelse i normalt Arbejde i Erhvervslivet.

Til de nævnte og andre Arbejder vil betydelige Pengemidler efterhaanden blive fornødne. En Del tilvejebringes ved Tilskud fra Amter og Kommuner og andre Beløb af de sædvanlige Indkomster til Vejarbejder, men Finansministeren vil desuden fremsætte Forslag om Optagelse af Laan i det Omfang, hvori dette efterhaanden maa anses fornødent.

Idet jeg nu har nævnt forskellige Foranstaltninger til Imødegaaelse af Arbejdsløsheden, vil jeg ogsaa fremhæve, at det er særdeles tilfredsstillende, at der ved Overenskomster mellem Arbejdere og Arbejdsgivere er sikret Arbejdsro for den overvejende Del af Erhvervslivet gennem hele det kommende Aar, og det maa haabes, at der ogsaa fremdeles kan skabes Betingelser for Arbejdets rolige Gang.

Medens det som nævnt maa være Arbejdsløsheden, Forfatningssagen og visse Forhold, der angaar Landbruget, som i særlig Grad vil lægge Beslag paa Rigsdagens Tid og Kræfter, vil andre Spørgsmaal dog ogsaa paatrænge sig.

Undervisningsministeriet har saaledes iværksat en Undersøgelse af Betingelserne for at etablere en stærkt udvidet Adgang til Ungdomsskoler og har desuden overdraget til sagkyndige at overveje Planer om Udvidelse af de for

Kunstsamlinger bestaaende Bygninger.

Kommissionen om Fortabelse af de borgerlige Rettigheder, om Æresoprejsning m. v. har afgivet Betænkning, og dette Arbejdes Afslutning vil foranledige dels en Lov om disse Emner, dels Ændringer i Straffeloven. Ved Revisionen af sidstnævnte Lov vil man paa ny søge Dagbodssystemet indført.

I øvrigt vil naturligvis forskellige andre Lovforslag fremkomme i Løbet af Samlingen, blandt andet flere Forslag vedrørende Færøerne.

De i Sommer stedfundne Forhandlinger med Repræsentanter for Færøernes Lagting afsluttedes med en Overenskomst, der tilsigter at optage forskellige Opgaver til Løsning. Saafremt Færøernes Lagting slutter sig til Planen, vil den nødvendiggøre Fremsættelse af Lovforslag og Bevillingsforslag, saaledes om Invalideforsikring, Udgiftsfordeling for Særforsorg og Underholdsbidrag, Vejanlæg, Hospitalsudvidelser og Beskatningsforhold.

Det er under usikre og urolige Forhold, at Lovgivningsarbejde i disse Tider maa udføres, men da Danmark ikke har Stridigheder til nogen Side, vil det være naturligt at fortsætte den rolige Udvikling i vort Samfunds Forhold, som hidtil er foregaaet, og som har bidraget til at skaane vort Land for Ulykker, som andre Nationer har oplevet.

Jeg opfordrer Rigsdagens Medlemmer til at vise nationalt Sammenhold og til at udføre Dagens Gerning ved loyalt Samarbejde i Folkets og Landets Interesse.

Jeg foreslaar, at vi som sædvanlig indleder vort Arbejde med et Leve vort Fædreland, Leve Danmark.

Medlemmerne besvarede Statsministerens Leve med et trefoldigt Hurra.

Kilde

folketingstidende.dk

Kildetype

Dokumentation på online medie

Tags

Folketingstale, Socialdemokratiet, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/aabningstale-1938>